

שבת אחים גם יחד

יחסי אחים

הקשר בין אחים הוא מהקשרים הארוכים והקרובים ביותר שיש לאדם, אך עם זאת לעתים רבות הוא רווי מחלוקות ויריבויות. לצד האהבה והרעות הקיימים בין אחים, כפי שמעיד מטבע הלשון הישראלי "אח שלי", קיימים לעתים רגשות קנאה ותחרות. ביחידה זו נעסוק במתיחויות האופייניות בין אחים לצד הייחוד והעומק של קשר זה. התלמידים נוהגים לספר בעיקר על המריבות עם אחיהם. במהלך המפגש נסו לתת מקום גם להיבטים החיוביים של מערכות היחסים בין אחים בלי לבטל את הרגשות האחרים הקיימים.

מטרות הפעילות

- התלמידים ישתפו בחוויות הקשורות ליחסי אחים.
- התלמידים יכירו את סיפור יוסף ואחיו ואת מערכת היחסים ששררה ביניהם.
- התלמידים יציעו דרכים להתנהלות מפויסת שיכולה לפרוק מהמתח שבין האחים.

מבנה הפעילות

- למה אחי כל כך מעצבן אותי?
- יוסף ואחיו
- שולם, שולם לעולם...
- סיכום

ציוד ועזרים

- ✓ דפי עבודה ומקורות (חוברת לתלמיד)

שאלות דריכה

- מי האחראי על משבר היחסים שבין יוסף לאחיו?
- "אחי!" - האם יחסי אחאות הם המודל ליחסים בין אדם לזולתו?

חלק א: למה אחי כל כך מעצבן אותי?

עורכים סקר בכיתה. כל תלמיד שההגדרה הבאה נכונה לגביו מרים את ידו:

- מי לא מרוצה מהמיקום שלו במשפחה?
- מי הבכור בבית?
- מי האח הצעיר בבית?
- מי אח יחיד בבית?
- מי מרוצה מהמיקום שלו בסדר האחים?
- מי ילד "סנדוויץ'" בבית?
- כמה אחים יש במשפחתכם? הרימו
- אצבעות כמספר האחים.

שאלות לדיון:

- איך הייתם מגדירים את מערכת היחסים שלכם עם אחיכם?
- מהן הסיבות העיקריות לריבים שמתרחשים ביניכם?
- ספרו על ריב שאירע לאחרונה וספרו כיצד הוא הסתיים (חלק זה של הפעילות חשוב מאוד. לאורך המערך כולו תוכלו להתייחס לסיפורי התלמידים – נסו לבחון מה היה סלע המחלוקת בכל סיפור: חוסר שוויון בין אחים, מאבק על משאבים, קנאה בין אחים ועוד).
- האם הייתם מעדיפים להיות ילדים יחידים במשפחה? מדוע?
- **שאלו את התלמידים שהם ילדים יחידים:** האם הייתם רוצים אח או אחות? מדוע?
- הביאו דוגמה למקרה שבו שמחתם שיש לכם אח או אחות.
- האם יש אנשים שעימם אתם רבים באותה התדירות שבה אתם רבים עם אחיכם?
- האם יש דברים שתגידו או תעשו לאחים שלכם אבל לעולם לא הייתם עושים לאדם אחר?
- **חשוב:** מדוע דווקא מערכת היחסים בין אחים היא טעונה כל כך? רשמו על הלוח את הסיבות השונות שהתלמידים מעלים.

משימת כתיבה אישית (בחוברת לתלמיד):

מהו מיקומכם בסדר האחים והאחיות:

רשמו שני יתרונות ושני חסרונות למיקומכם:

יתרונות	חסרונות

אפשרות: קראו עם התלמידים את השירים **מנספח ג** העוסקים בסוגיית המקום בין האחים. **שאלו:** מהם היתרונות ומהם החסרונות בלהיות אח גדול או בלהיות אח קטן?

חלק ב: יוסף ואחיו

- אחים רבים מזכרים במקרא. במקרים רבים התגלעה יריבות בין אחים אלו: אילו זוגות אחים אתם מכירים מהתנ"ך, בעיקר מספר בראשית? (אם התלמידים מתקשים לענות, אפשר לציין את אחד האחים ולבקש מהם להשלים: קין והבל, יצחק וישמעאל, יעקב ועשו, יוסף ואחיו).
- כיצד נראתה מערכת היחסים בין האחים שהזכרתם? מדוע, לדעתכם, הדבר כך?

מערכת היחסים של קין והבל היא הראשונה המתארת יחסים בין אחים בתנ"ך והיא גם המערכת הקשה ביותר – קין רוצח את הבל. גם לאחר מכן אנו פוגשים בסיפורי איבה וקנאה קשה בין אחים, אך כל הסיפורים מסתיימים בהשלמה. ביחידה זו נתמקד בסיפור יוסף ואחיו:

קראו את הפסוקים שבחוברת שמתארים את סיפור יוסף ואחיו. **הנחיה מקדימה:** בקשו מהתלמידים לחשוב במהלך הקריאה על נקודות אלו:

- מילה אחת שמסכמת את טיב היחסים בין האחים (דוגמאות: נוראיים, נורמליים, קיצוניים).
- מילה אחת שמאפיינת את דמותו של יוסף (דוגמאות: "שוויון", יהיר, מסכן, תמים).
- מילה אחת שמאפיינת את דמויותיהם של האחים (דוגמאות: מרושעים, קנאים, אמיצים).

הנחו את התלמידים למלא אחר ההנחיות שבחוברת **לתלמיד**.

אפשר לעבד את הסיפור בעזרת סימולציית בית משפט: מתחלקים לשתי קבוצות והופכים את הכיתה לבית משפט. קבוצה אחת מייצגת את יוסף, והקבוצה האחרת מייצגת את האחים. הגדירו תלמידים שימשו כשופטים וכעדים (לדוגמה: אחת האמהות, יעקב, בנימין), הנחו את המשפט ועזרו לכל קבוצה לגבש את הטענות האפשריים. מומלץ לתת לכל קבוצה שתי דקות על מנת להחליט מה יהיו טענותיה.

דונו בשאלות הבאות:

- כיצד אפשר להסביר את נסיון ההריגה של האחים?
- האם התנהגותו של יוסף כלפי האחים הייתה תקינה?
- האם אפשר להצדיק את התנהגותם של האחים?
- מי, לדעתכם, אשם במריבה בין האחים? מדוע?
- מה חלקו ואחריותו של האב, יעקב אבינו, בסיפור?

חלק ג: שולם שולם לעולם...

התפייסות יוסף ואחיו

ספרו בעל פה את ההתפתחויות הבאות (הסיפור מופיע בחלקו בנספח ב):
האחים הניחו את יוסף בבור ותכננו להורגו. ראובן, האח הבכור, מנע מהם להורגו והציע במקום זאת להשליך אותו לבור ריק. תוכניתו הייתה להוציא את יוסף מהבור בהיחבא ולהחזירו לאביו. תוכנית זו נכשלה, מאחר שבהיעדרו של ראובן האחים מכרו את יוסף לשיירת סוחרים שירדה למצרים. האחים דיווחו לאביהם שיוסף נטרף על ידי חיה רעה.
יוסף, שלאחר תלאות רבות הפך להיות המשנה למלך מצרים ואחראי על המזון בשנות הבצורת, פוגש את אחיו שירדו למצרים לשבור את רעבם. הוא מעליל עליהם שהם מרגלים ופוקד עליהם לשוב לביתם ולהביא עימם את אחיהם הקטן כדי להוכיח שכוונותיהם חיוביות וכי הם אינם מרגלים. האחים מצליחים לשכנע את יעקב להרשות לבנימין לרדת למצרים ומבטיחים לשמור עליו מכל משמר. במהלך העלילה האחים מבינים שכל הצרות באו עליהם בגלל התנהגותם כלפי יוסף:

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו: אָבֵל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהַתְחַנְנוּ אֵלָינוּ וְלֹא שָׁמְעֵנוּ, עַל כֵּן בָּאָה אֵלָינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת.

(בראשית מב, כא)

לאחר שבנימין ירד מצרימה האשים אותו יוסף בגניבת הגביע שלו. אחי יוסף מתחננים אליו שיסלח לבנימין וייקח את אחד מהם במקומו. יוסף רואה שאחיו שינו את דרכיהם והוא מתגלה אליהם:

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו: אֲנִי יוֹסֵף, הֲעוֹד אַבִּי חַי? וְלֹא יָכְלוּ אָחָיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנָיו. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו: גִּשׁוּ נָא אֵלַי, וַיִּגָּשׁוּ. וַיֹּאמֶר: אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר מָכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִם. וְעַתָּה אֵל תִּעַצְבוּ וְאֵל יַחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מָכַרְתֶּם אֹתִי הֲנֵה... וַיִּנְשָׁק לְכָל אָחָיו וַיִּבְכְּ עֲלֵהֶם, וְאַחֲרַי כֵּן דִּבְרוּ אָחָיו אֹתוֹ.

(בראשית מה, ג-ה, טו)

שאלו:

- "לא יכלו אחיו לענות לו". מדוע, לדעתכם, זו הייתה תגובת האחים כאשר הם גילו כי יוסף חי?
- מהי דעתכם על הדרך שבה בחר יוסף להתגלות לאחיו? מדוע, לדעתכם, הוא בחר בדרך זו?
- האם אפשר, לדעתכם, למחול על מה שרצו האחים לעשות ליוסף?
- האם, לדעתכם, הסיפור נגמר ב"סוף טוב"?

שאלו:

- היזכרו במצב שבו חשתם קנאה או תחרות כלפי אחיכם וספרו כיצד נהגתם.
- האם קרה שהתחרטתם על התנהגותכם שנבעה מרגשות של קנאה, מתחרות או מזעם? האם סלחו לכם על כך?
- האם קרה שאתם סלחתם לאחיכם על התנהגות שנבעה מרגשות קנאה ומתחרות? ספרו מה עשו אחיכם ומה הניע אתכם לסלוח להם.
- ראינו כי הקשר בין אחים עלול להיות קשה ומלא ביריבות. נסו להסביר מדוע הביטוי "אחי" מהווה דווקא ביטוי של קרבה ואהבה?
- נסו לחשוב על תכונה חיובית של האח שאיתו אתם דווקא נוהגים לריב. בקשו מהתלמידים לשתף את שאר הקבוצה בתשובותיהם (מומלץ כי המדריך ישתף אף הוא בסבב).

אפשר לספר את סיפור אהבת האחים, **נספח ג**.

סיכום

משימת סיכום

הנחו את התלמידים להכין מעין תעודת זהות על אחיהם:

- יש להכין תעודה לכל אחד מהאחים או האחיות. על התעודה לכלול מרכיבים כגון גיל, תאריך לידה, תחביבים, תחומי לימודים, מתנה שהיו רוצים ליום הולדת, דברים שמעצבנים אותם, חלום חייהם, אוכל אהוב וכדומה.
- יש להוסיף לתעודת הזהות תכונות שהתלמידים אוהבים ומעריכים באחיהם.

משימה לבית: הנחו את התלמידים לאמת את תעודת הזהות עם אחיהם ולכתוב את הפרטים שלא ידעו על אודותיהם.

סיכום

מערכת היחסים בין אחים היא אחת ממערכות היחסים הקרובות ביותר שנחווה בחיינו והיא נמשכת לאורך שנים רבות. מצד אחד אנו נוטים להיות פגיעים יותר מדבריהם וממעשיהם של הקרובים אלינו, ומצד שני יותר לאהוב אותם ולהתחבר אליהם. הקרבה שלנו אל אחינו היא כנראה אחת מהסיבות לכך שאנו נוטים לריב עימם רבות ולהיפגע מהם.

ראינו כי גם במקרא, כמו בחיינו, מצויים סיפורים רבים על יריבויות בין אחים. אך כמו ברוב סיפורים אלו, גם בחיינו יש אפשרות להשלמה גדולה ולחברות טובה בין האחים. כדאי לזכור כי גם בזמן יריבות בין אחים לצד המתיחות והמאבקים קיימת אפשרות להשלמה – עכשיו ובעתיד.

פעילות זו חותמת את הנושא הראשון של השנה, "קשר משפחתי". התחלנו בבחינת הזהות האישית באמצעות עיון בשמות ועברנו לעיסוק במסגרת המשפחתית דרך היחסים עם ההורים ובין האחים. בהמשך נרחיב את מעגל ההתייחסות שלנו דרך עיסוק בסמלי התרבות השונים שלנו ונעבור ממעגל המשפחה למעגלי הקהילה והעם.

שבת

אזורים

גם

יחד

נספח א: דף עבודה לתלמיד

לפניכם סיפורם של יוסף ואחיו המובא בספר בראשית. לאחר הקריאה המשותפת עליכם לבצע את המשימות המופיעות בהמשך ולסמן על גבי הפסוקים המתאימים סימונים שונים:

א לו ועשה לו בתנת

שלם.

נא החלום הזה אשר

נצבחה והנה תסבינה

ממשול תמשל בנו

הנה השמש והירח

אביו ויאמר לו מה

ה. ויקנאו בו אחיו ...

הצאן והשבני דבר

קראו את הפסוקים ומלאו אחר ההוראות הבאות:

- סמנו **בעיגול** היכן היה ממוקם יוסף בסדר האחים, בניו של יעקב.
- ציירו **מלבן** סביב המילים שמראות כיצד ביטא יעקב את העדפתו לבנו יוסף.
- אחיו של יוסף כינו אותו בכינוי גנאי "בעל החלומות". **מספרו** את החלומות (ליד תחילת החלום הראשון כתבו 1, וליד השני כתבו 2). סמנו **בקו תחתון** את לשון שני החלומות שחלם יוסף.
- מצאו כמה פעמים מופיעות בקטע המילים "שנאה" ו"קנאה" בהטיותיהן השונות (ויקנאו, וישנאו, שנאו ועוד) בהקשר לאחי יוסף וסמנו מילים אלו בצורת **לב**.
- כשאחיו של יוסף רואים אותו הם מכנים אותו בכינוי גנאי. הקיפו אותו **בעיגול**.
- סמנו **בקו תחתון** מה זממו האחים לעשות ליוסף בראותם אותו בדותן.

שבת

אחדים

גם

ידד

נספח ב: יחסי אחים בתורה

להלן שלושה סיפורי אחים הלוקחים כולם מספר בראשית:

ויהי הבל רעה צאן וקנן היה עבד אדמה. ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'. והבל הביא גם הוא מבכרות צאנו ומחלבהן וישע ה' (קיבל ברצון) אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה. ויחר לקין מאד ויפלו פניו.... ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו. ויאמר ה' אל קין אי (איפה) הבל אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי. ויאמר (ה') מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה.

(בראשית ד, בדילוגים)

ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו (לאישה) את רבקה... ותהר רבקה אשתו. ויתרצו הבנים בקרבה... ויאמר ה' לה שני גיים בבטנה ושני לאמים ממעיך יפרדו... וימלאו ימיה ללדת והנה תאומים בבטנה. ויצא הראשון אדמוני בלו באדרת שער ויקראו שמו עשו. ואחרי-כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב... ויגדלו הנערים והיה עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים... ויזר יעקב נזיר ויבא עשו מן השדה והוא ענף. ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה כי ענף אנכי... ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך לי. וימכר (עשיו) את בכרתו ליעקב. ויעקב נתן לעשו לחם ונזיר עדשים ויאכל וישת ויקם... ויאמר עשיו בליבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי.

(מתוך בראשית כה, בדילוגים)

אחי יוסף זוממים להרגו:

ויאמר ישראל (יעקב) אל יוסף... לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשבני דבר... וילך יוסף אחר אחיו וימצאם בדתן. ויראו אתו מרחק ובטנם יקרב אליהם ויתנכלו אתו להמיתו. ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלמות הלזה בא. ועתה לכו ונהרגהו ונשליכהו באחד הבורות ואמרנו תיה רעה אכלתהו ונראה מה יהיו חלמתיו. וישמע ראובן ויצלהו מידם ויאמר לא נבנו נפש. ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל תשלחו בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו. והי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו. ויקחהו וישלכו אתו הברה והבור רק אין בו מים. וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעאלים באה... הולכים... מצרימה. ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו. לכו ונמכרנו לישמעאלים ונדנו אל תהי בו כי אחינו בשרנו הוא וישמעו אחיו. ויעברו אנשים מדינים סחרים ומשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ויביאו את יוסף מצרימה. וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו. וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו ואני אנה אני בא. ויקחו את כתנת יוסף וישחטו שער עזים

זממת אבות
חינוך ימיות חברה

חיי יהודית
חינוך נשים חברה

וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכַּתָּנֹת בַּדָּם. וַיִּשְׁלְחוּ אֶת כַּתָּנֹת הַפָּסִים וַיָּבִיאוּ אֶל אֲבֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מְצֵאנוּ הַכֶּר נָא הַכַּתָּנֹת בְּנֶדֶף הוּא אִם לֹא. וַיִּכְרְהוּ וַיֹּאמְרוּ כַּתָּנֹת בְּנֵי חַיָּה רָעָה אֲכָלְתֶּהוּ טָרֶף טָרֶף יוֹסֵף. וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׂמֹלְתָיו וַיִּשֶׂם שָׁק בְּמַתְנָיו וַיִּתְאַבֵּל עַל בְּנוֹ יָמִים רַבִּים. וַיִּקְמוּ כָּל בְּנָיו וְכָל בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיִּמָּאֵן לְהִתְנַחֵם... וְהַמְדָּנִים מְכָרוּ אֹתוֹ אֶל מִצְרַיִם לְפֹטִיפָר סָרִיס פְּרַעֲזָה שֶׁר הַשְּׂבָחִים.

(בראשית לז)

תיאור הבעת החרטה של האחים, סליחת יוסף וההשלמה. הקטע מתרחש במצרים:
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו, אֲבָל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ, אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְּנוֹ אֵלֵינוּ, וְלֹא שָׁמְעָנוּ. עַל כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת (הכוונה לכך שהמשנה למלך מצרים, כלומר יוסף, האשימם כי הם מרגלים).

(בראשית מה, ג-ה טו)

וַיֹּאמְרוּ יוֹסֵף אֶל אָחִיו אֲנִי יוֹסֵף, הַעוֹד אָבִי חַי? וְלֹא יָכְלוּ אָחִיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ, כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנָיו. וַיֹּאמְרוּ יוֹסֵף אֶל אָחִיו גִּשׁוּ נָא אֵלַי, וַיִּגְשׁוּ. וַיֹּאמְרוּ, אֲנִי יוֹסֵף אָחֵיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִמָּה. וְעַתָּה אֵל תַּעֲצְבוּ וְאֵל יַחַד בְּעֵינֵיכֶם כִּי מְכַרְתֶּם אֹתִי הִנֵּה... לֹא אֵתֶם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הִנֵּה כִּי הָאֱלֹהִים... וַיִּנְשָׁק לְכָל אָחִיו וַיִּבְכְּ עֲלֵהֶם, וְאַחֲרַי כֵּן דִּבְרוּ אָחִיו אֹתוֹ.

(בראשית מב)

לכל המעוניין, סיפור חייו המרתק של יוסף מופיע בספר בראשית פרקים לז-מה.

נספח ג: הרחבה

מדוע אני לא אחי הגדול? / רמונה דינור

לפעמים נורא מתחשק לי לשאל:

מדוע אני לא אחי הגדול?

מדוע אני לא נולדתי ראשון

והוא השני?

מדוע אני לא הבן הבכור?

והוא – לא אני?

את כל הדברים שאפשר לעשות

הוא עשה לפני:

לשבת, ללכת, ודוקא לישן –

הוא ישן אחרי.

לפעמים נורא מתחשק לי לשאל:

מדוע אני לא אחי הגדול?

עד שאני למדתי לזחל

הוא מזמן עמד.

אני רק התחלתי ללכת לגן

והוא כבר למד.

לגן, לבית - ספר, לקרא ולכתב

הוא משיג בכל.

רק דבר אחד לא ישיג לעולם:

אח גדול.

שאלות:

- מה האח הגדול היה רוצה להיות? מדוע?
- אילו יתרונות רואה האח במיקומו?

סיפור על שני אחים אוהבים

לפניכם סיפור חיובי על יחסים בין אחים. אפשר לספר סיפור זה בעל פה ולתת לתלמידים להמחזי אותו:

היה היו שני אחים ולהם חווה משותפת. במשך שנים רבות הם עיבדו את החווה ביחד, באחוה וברעות. הגיע היום ואחד מהאחים נשא אישה, ולכן הם חילקו ביניהם את החווה. האח הנשוי בנה לעצמו בית חדש ועבר לגור שם עם אשתו, בעוד שהאח הרווק המשיך לחיות לבדו בבית החווה הישן. שני האחים המשיכו לעבד את שדותיהם המבורכים וקצרו רווחים. חלפו השנים, לאח הנשוי נולדו בינתיים עשרה ילדים, בעוד שהאח השני עדיין לא מצא את בת זוגו ונשאר בבדידותו.

באחד הלילות חשב לעצמו האח הרווק: **"יש לי שדה גדול ומבורך, הפרנסה מצויה אצלי בשפע ואני משתמש בכל רק לעצמי. אמנם גם לאחי יש שדה גדול ומבורך, אבל הוא צריך להאכיל שניים-עשר פיות!"**. וממחשבה למעשה – באמצע הלילה הוא קם ממיטתו, יצא מהבית אל הגורן, אסף בידיו כמה אלומות של חיטה, טיפס במעלה הגבעה שהפרידה בין בתי האחים והניח אותן עם אלומותיו של האח הנשוי.

והנה באחד הלילות חשב לעצמו האח הנשוי: **"כמה חבל. לי יש עשרה ילדים ואישה נפלאה – החיים שלי מלאים ומאושרים, בעוד שאחי המסכן בודד כל כך. כל מה שיש לו בחיים זו החיטה שלו..."**. וכך באמצע הלילה הוא קם ממיטתו, יצא אל הגורן, אסף לחיקו כמה אלומות חיטה, טיפס במעלה הגבעה וצירף אותן לאלומותיו של אחיו.

מדי לילה פסעו האחים הלך ושוב. מדי לילה טיפס כל אחד מהם על הגבעה, חצה את גבול השדות והוסיף חיטה לגורן של אחיו. מדי בוקר היה תוהה כל אחד מהם איך זה שערמת החיטים בגורן מתברכת ונראה כאילו אינה מצטמצמת כלל?

באחד הלילות, בעודם מטפסים להביא את אלומותיהם זה לזה, נפגשו שני האחים בפסגת הגבעה. מיד הם הבינו את שקרה, נפלו זה לזרועותיו של זה, בכו, התחבקו והתנשקו. על גבעה זו, שעליה התגלתה אהבת האחים בכל הדרה, בחר הקב"ה לבנות את בית מקדשו. (סיפור עממי)

יחסי אחים בשואה

הרב ישראל מאיר לאו (לולק) היה הניצול הצעיר ביותר ממחנה בוכנוולד. הוא שרד את זוועות מלחמת העולם השנייה בזכות רגע של תושייה מצד אמו ובעיקר בזכות דאגתו של אחיו, נפתלי (טולק). לימים כיהן הרב לאו כרבה הראשי של מדינת ישראל בשנים 1993-2003:

לולק נצמד לאמא ופחד להיפרד ממנה. היה לנו ברור שבמקרה שיפרידו בין גברים לנשים הוא ילך עם אמא. תוך שבריר של שנייה חיבקה אמא את שנינו ודחפה את לולק לזרועותיי. "עם הגברים יש לו סיכויים טובים יותר" אמרה. היא חיבקה אותנו, נישקה כל אחד מאיתנו בלהט ובעיניים דומעות וכך נפרדנו ממנה לנצח.

[...] כאשר היינו מסודרים ליד הקרונות הופיע קצין אס.אס בכיר... בתנועה חדה תקע את מקלו בפניו של לולק שנצמד אליי. זיעה קרה כיסתה את מצחי כשהוא עקר מידי את הילד, תפס אותו בצווארון מעילו חרק אותו לכיוון קבוצת הנשים. "ילדים עם האימהות!" צרח עלינו. עוד הספקתי לראות את לולק מטפס יחד עם הנשים לאחד הקרונות הקדמיים. הדבר האחרון שראיתי באותו רגע הייתה כיכר הלחם שאחז בידו מעל לראשו...

לא נואשתי מלמצוא שוב את הילד ויהי מה. עם רדת החשכה עקרה הרכבת ממקומה... במאמץ קל יחסית הצלחתי לשחרר את הבריח ולפתוח סדק צר תוך הזזת הדלת. בעצירה הבאה השתחלתי מבעד לסדק וקפצתי למטה... זחלתי אל מתחת לקרון והתמתחתי בין שני הפסים שלה. התקדמתי בזחילה על גחוני לכיוון הקטר. כשהגעתי לקרון השלישי שמעתי צעדים וקולות. נשמתי כמעט פרוחה. נצמדתי לקרקע קרוב ככל האפשר לגלגלי הקרון... לא העזתי להמשיך בזחילה קדימה וחזרתי על עקבותיי אל הקרון שלי.

שלוש פעמים נוספות חזרתי על ניסיון זה. פעמיים נאלצתי לשוב בידיים ריקות. בפעם השלישית הרגשתי ביטחון יתר... כשיצאתי הפעם מתחת לקרון ודפקתי על הדלת, שמעתי קול נשי עונה לי. הזזתי את הדלת בכל כוחי וקראתי פנימה לולק. תוך שניות הוא היה בזרועותיי, מחבק ומנשק אותי בפניו הרטובות. הורדתיו למטה אל מתחת לקרון ושנינו התחלנו לזחול כמו חפרפרות במחילה תת קרקעית. הגענו לקרון השביעי שלפי חשבוני היה הקרון שלנו... העליתי את הילד מתחת לקרון והרמתי אותו לידיהם המושטות של אהרן ולייבל... בחשכה ששררה בפנים יכולתי להבחין בלובן העיניים הנוצץ של לולק. רק אז, כשהיינו חבוקים ושלובים, פרצנו שנינו בבכי חרישי. (עדותו של נפתלי לביא לאו, מתוך: עם כלביא עמ' 108-103 בדילוגים)

שאלות:

- באילו רגשות תשתמשו כדי לתאר את מערכת היחסים בין נפתלי ללולק?
- האם, לדעתכם, שני האחים היו גם רבים לעתים? האם, לדעתכם, שררה ביניהם מדי פעם גם מתיחות וקנאה?
- האם הימצאות קנאה ומתיחות בין אחים סותרת רגשות של אחווה ואהבה ביניהם?

שבת אחרים גם יחד
